Træk af Lourups historie

Af Wagn Olesen

Lourup er arealmæssigt det største ejerlav i Gørding sogn med Nørre og Sønder Lourup. I 1785 var der 19 bebyggelser, 8 gårdmænd og 11 bolsmænd og ingen jordløse huse, mens der i 1957 var 76 bebyggelser af forskellig art. Med kommunesammenlægningen i 1970 mellem Gørding og Bramming blev 18 ejendomme, efter beboernes ønske, indlemmet i Holsted kommune. De er dog stadig en del af Lourup ejerlav.

Gørding-Malt Herreds Tinghus og dets placering

Endnu tidligere, nemlig i 1684, blev der etableret et fælles tinghus for Gørding - Malt Herred i Sdr. Lourup. Det fungerede fra 1684 til 1737. I 1684 har der formentlig kun været de ca. 8 gårde, som lå samlet på begge sider af åen, "Gyllingsminde" (Gyllingvej nr.1) med flere nord for åen og "Stenbogård" (Sdr. Lourupvej nr. 39) med flere syd for åen. Mellem gårdene har der været et vadested. Der fortælles også om, at der tidligere har ligget et par træstammer over åen, så gående kunne komme tørskoede over.

Den nøjagtige placering af Tinghuset har der været forskellige opfattelser af. I min artikel derom i Lokal-årbogen 2006 var der blevet indsat et par billeder med kommentarer uden mit vidende, samt fjernet et meget vigtigt kort fra 1794, og erstattet det med et "uvedkommende" kort fra sidste halvdel af 1800-tallet. I en efterfølgende artikel har lokalårbogsredaktør Stig Hegn nogle spændende fortællinger om Tinghuset, som til dels er hentet fra et dokument, som Hans Bennedsen, "Gammelbro", formentlig har hentet i Landsarkivet i Viborg og sat i avisen Vestkysten den 4. marts 1925, men Stigs Hegns argumentation om, hvor tinghuset har ligget er efter de historiske kilder, jeg har set, helt forkert. (Se Hans Bennedsens avisartikel på: www.gordingarkiv.dk) .

Peder Hansen Kjær (ejer af Tingstedgård, Tingvej nr.1, 1861-

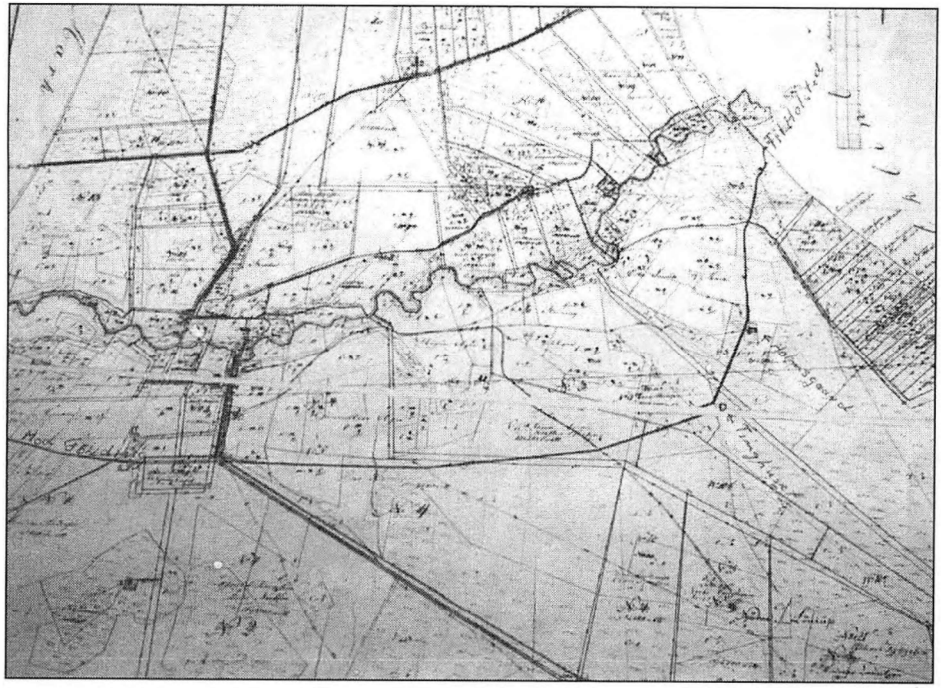

Gammelt matrikelkort fra 1794 med gamle vejforløb.

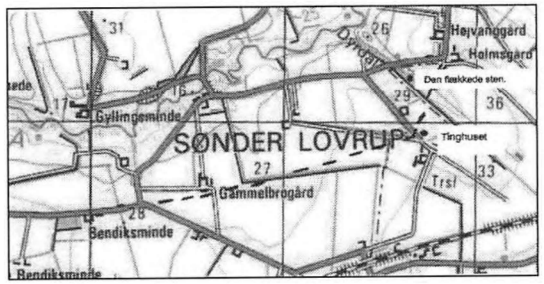

Et nyere kort med påtegnet stiplet linje af den gamle vej, som blev slettet i forbindelse med udskiftningen i Lourup 1798. Endvidere er stedet, hvor tinghuset har ligget og stedet med den flækkede sten også markeret på kortet af forfatteren.

1893) fortæller i Hans Bennedsens avisartikel, at han ikke ved, hvor Tinghuset har ligget, men han havde ved pløjning et bestemt sted fundet en del store sten, som kunne anses for at være syldsten til Tinghuset. Det er jo en interessant oplysning, og det er formodentlig samme sted, som Karen og Niels Jensen, tidligere ejere af Tingstedgård, også påviser, og hvor familien gennem tiderne efter pløjning, har fjernet mange sten. (Karens bedsteforældre købte Tingstedgård 1916). I samme avisartikel oplyses endvidere, at tinghuset var placeret øst for Lourup mark, (Lourup mark var jo jorden, som lå tæt ved gårdene i 1684, og alt andet har formentlig været hede), syd for Holsted Å og vest for Dyrdal, hvor vejen slår et sving i nordlig retning. Gården "Tingstedgård" har heddet det i rigtig mange år, måske fra 1925 eller endnu længere? Derimod fik vejen forbi navnet Tingvej ca. 1965. Alt tyder på, at Gørding - Malt Herreds Tinghus har ligget der, hvor de tidligere ejere af "Tingstedgård" Karen og Niels Jensen viser det. Med et delbillede af matrikelkort fra 1794, samt kort fra tiden efter 1804 og til nutid og med et foto, hvor de tidligere ejere påviser stedet, hvor tinghuset har ligget, så håber jeg, at også andre vil anerkende, at det er det mest sandsynlige sted. Jeg vil derfor ikke i denne omgang beskæftige mig mere med tinghuset. Med hensyn til en flækket sten i en nærliggende lavning, som mange fejlagtigt har troet var rester af det gamle tinghus, er der ikke mere nyt.

Skole, købmandsbutik og bro i Lourup

Allerede 1755 fik Lourup sin første skoleholder, som underviste børnene rundt på gårdene.

På et tidligt tidspunkt kom der en købmand i Nr. Lourup. På gården "Vanggård", Lourupvej nr. 10, var der en købmand Peter J.N. Lund, der drev købmandsbutik fra 1864 til 1908.

Den 18. september 2006. Karen og Niels Jensen viser, hvor tinghuset har ligget, og hvor Karens familie gennem tiderne har fjernet mange sten.
Fra venstre Karen Jensen, museumsinspektør Mogens Hansen, Niels Jensen og Wagn Olesen.
Tinghuset har ligget foran os. *Foto i privateje.*

Ca.1880 opførtes den første skole syd for åen (Sdr. Lourupvej nr. 43). På en bjælke stod årstallet1882. Skolen var en lav bebyggelse i en længe, med skolestue i den ene ende og beboelse til læreren i den anden ende. Over åen var der en spang (gangbro), så beboere og skolebørn kunne gå tørskoede over åen. Derimod måtte hestekøretøjer køre gennem åen eller køre over Gørding, hvor der var en bro. Derfor var det et stort gode for Lourup, da nuværende bro i 1929 blev etableret. Det var Andreas Jensen (Ådalsvej nr.1), der var initiativtager til denne bro, og samme Andreas Jensen fik efterfølgende mange tillidshverv. Han var med i Gørding sogneråd og menighedsråd og tillige formand for Gørding Mejeri 1945 – 1950.

1914 blev der bygget ny skole syd for vejen. I den gamle skole blev der etableret købmandsbutik og 1919 også telefoncentral, og nu var Lourup blevet en lille landsby, hvor købmandshandelen var et centralt sted for landsbyens handel, og skolen samlingssted ved kulturelle arrangementer.

Dygtige husmødre.

Under 2. verdenskrig blev der mangel på mange ting, og der kom rationeringsmærker på næsten alt. Men på gården "Gammelbro" (Sdr. Lourupvej nr.38) boede Kirstine Bennedsen, og hun var en dygtig formand for husholdningsforeningen. Selvom ingen decideret sultede, så tog husholdningsforeningen skeen i egen hånd. Der blev holdt kurser i både det ene og det andet. Der blev købt mostapparat til hjælp til fremstilling af æblemost og en rasper, som kunne raspe kartofler, så der kunne udvindes kartoffelmel. Ligeledes blev der købt en lille væv, hvor de, der dyrkede hør, kunne væve hørfibrene til linned, og de forskellige brugsredskaber gik fra ejendom til ejendom.

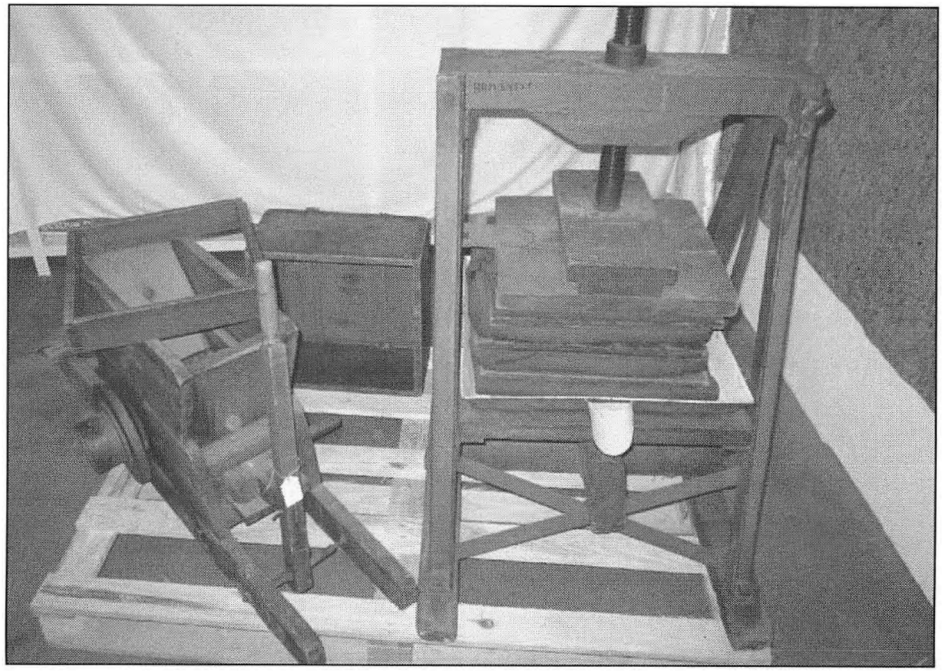

Til højre på billedet ses mostapparatet. Revne æbler kom i et lærredsklæde, som blev lagt sammen og lagt i saftpresseren og oven på de revne æbler en træplade. På den måde blev der lagt flere lag revne æbler, som efterfølgende blev presset sammen med den drejelige spindel, og æblesaften blev presset ud.
Til venstre ses si og kartoffel-rasper, som blev sat oven på et stort kar. (Den blev også brugt til æbler). Efterfølgende blev der sat vand til de raspede kartofler, og det hele blev rørt kraftigt rundt. Efter nogen tid blev kartoffelpulpen siet fra, og i bunden af karret lå kartoffelmelet, som en grå masse, som først blev hvid efter, at vandet var skiftet flere gange. Til sidst skulle melet tørres, hvilket i mange tilfælde foregik ved, at melet blev soltørret på et lagen lagt på en opklodset stige.
Foto: Wagn Olesen.

Der blev også avlet tobak, men det var nok mest mændene, der fik glæde af det, for der var kun få kvinder, der røg dengang. Nu er alt det jo historie, og de fleste af datidens kvinder vil nok sige

heldigvis, for det var et slidsomt arbejde, de var gået i gang med. På Gørding sognearkiv blev genstandene bevaret, men de er nu blevet overført til Bramming Egnsmuseum, som jo også er Gørdings museum. www.brammingegnsmuseum.dk.

Modernisering af landbruget

Efter krigen kom moderniseringen af landbruget jo, og også her var Lourup godt med. På gården "Gyllingsminde" boede Dagmar og Kresten F. Kristiansen. Kresten var en foregangsmand, som var meget interesseret i moderne maskiner. Han startede en maskinstation med flere traktorer og alle slags landbrugsmaskiner. Kresten anskaffede endvidere den første mejetærsker, der kom til Gørding sogn. Det var en begivenhed der vakte opsigt, og folk strømmede til "Gyllingsminde" for at se uhyret, hvilket gentog sig, da en tørrestation til græs blev oprettet på gården. I 1972 overtog Inge og Holger Gylling Kristiansen gården. Holger fortsatte med at være foregangslandmand, og han var en af de første, der fik løsdriftsstald. Holger blev tillige formand i landboforeningen, og der har været mange inspirerende landbrugsbesøg på "Gyllingsminde."

Danmarksmestre, serie 2, damer i 1968.
Øverst: Marie Moth, Bente Kristiansen, Anny Karkov, Tove Nielsen, træner Poul Kristiansen
Nederst: Karen Risager, Annelise Vinther, Elsebeth Lund, Cecilie Allerslev.
Foto i privateje.

På "Nordgård" (Lourupvej nr.11) boede Ruth og Kristian Heick. Også de var med til at præge udviklingen. Kristian var formand for Gørding Mejeri fra 1972, til det sluttede i 1980. Han var tillige med i Bramming byråd fra 1982 - 1986 og igen fra 1990 - 1998.

Et meget aktivt par, Anna Marie og Poul V. Lund, købte Lourup købmandsforretning 1958. Poul var først formand for Gørding Venstreforening, men gik efterfølgende ind i aktiv politik. Han var først med i Gørding sogneråd 1966 -70 og senere i Bramming Byråd 1970-78.

Fritidslivet

Noget som Lourup virkelig blev kendt for, var Lourup Idrætsforening, og den kunne trække håndboldspillere til fra hele sognet. Ikke mindst pigerne var dygtige håndboldspillere, som hentede mange pokaler til foreningen. Bl.a. blev de danmarksmestre i serie 3. 1967 og serie 2. 1968, samt amtsmestre flere gange.

I Lourup var der et stort sammenhold, og hvert år holdt Lourupfolkene deres egen høstfest.

Men som alle andre steder kom der skolelukninger. I 1966 blev

Lourup 2007. Bagest i billedet ligger den nedlagte skole og købmandsbutik. Idyllen og naturen har det fortsat godt i Lourup. Holsted å løber i sit sindige naturlige løb, som den altid har gjort, og mange får sig en stor oplevelse ved at tage en kanotur på åen. Foto: Wagn Olesen.

Lourup skole lukket, og eleverne blev flyttet til Gørding, hvilket dog skete under stor protest, men beslutningen stod ikke til at ændre.

Også Lourup telefoncentral, som var blevet flyttet fra købmandsbutikken til et nybygget hus ved siden af i 1958 (Sdr. Lourupvej nr. 41), blev nedlagt i 1965. 36 abonnenter blev overført til centralerne i Gørding og Holsted. Idrætsforeningen fortsatte et stykke tid, men blev så til Gørding-Lourup Idrætsforening, og al sportsaktivitet er nu samlet i og omkring Gørding Idræts og kulturcenter. Lourup købmandshandel lukkede 1983.

Kilder: Lourup sogn, af Ejler Nielsen.
Fra Arilds tid til i dag, af Andreas Jensen.
Kort og Matrikelstyrelsen. Matrikelkort fra 1794 til 1820.
Det Kongelige Videnskabernes kort fra 1804.
Hans Bennedsen: Tinghuset i Lourup: Avisartikel i Vestkysten 4-3-1925
Træk af Gørding sogns historie 1994-1995

Om forfatteren:
Wagn Olesen, tidligere gårdejer og formand for Lokalhistorisk Forening fra 1989 til 2006. Født i Jels 3. april 1937, barndom i Visbjerg ved Løgumkloster. Han har været på Ladelund Landbrugsskole, hvor han senere kom til at sidde i bestyrelsen i 17 år. Købte sammen med Grethe Olesen gården "Klostergård" i Stårup1962, som de afhændede med SPF svinebesætning og 60 ha. i 1999. - Som ivrig cyklist var han den drivende kraft bag udgivelsen af pjecerne Cykelruter i Bramming. Han har siddet i redaktionen af Lokal - årbogen fra 1998 til 2006 og har i øvrigt skrevet flere lokalhistoriske artikler. Fra 2006 valgt af Esbjerg byråd til museumsudvalget for Bramming Egnsmuseum. Adresse: Sejersgården 20, 6690 Gørding.
E-mail vagn.olesen@mail.dk